

**ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
УНИВЕРЗИТЕТА У ПРИШТИНИ**

**ПОЕТИКА ГРИГОРИЈА
БОЖОВИЋА**

**(тематски зборник
водећег националног значаја)**

Косовска Митровица
2016.

821.163.41.09-92 Божовић Г.
323.1(=163.41)(497.115)

Милун С. Стијовић¹
ИСТОРИЈСКИ ИНСТИТУТ
БЕОГРАД

ГРИГОРИЈЕ БОЖОВИЋ КАО САРАДНИК ДНЕВНОГ ЛИСТА ПОЛИТИКА 1924. ГОДИНЕ²

САЖЕТАК. Григорије Божовић се појављује у дневном листу Политика први пут 1910. године, са објављеном приповетком. Од тада па до 1928. године био је сарадник, а од 1928. повишар листа. Поред приповедака објављивао је у Политици и путописе, али и чланке у којима скреће пажњу на горуће националне проблеме или указује на пут којим би требало ићи. Предмет нашег интересовања јесу његови текстови објављени 1924. године. У раду анализирамо теме којима се Григорије Божовић бави и указујемо на њихов значај. Оне су најчешће везане за Косово и Метохију и српско национално питање. Из данашње перспективе се јасно види колико су далекосежне биле неке његове идеје, како је јасно сагледавао суштинску проблема у вођењу националне политике, као и колико су многи његови савети актуелни и данас.

Кључне речи: Григорије Божовић, Политика, 1924. година, Косово и Метохија.

-
1. milunstijovic@yahoo.com
  2. Рад је настао као резултат истраживања на пројекту Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије *Европа и Срби (1804–1918): подстицаји и истраживања европске Модерне* (Бв. бр. 177031).

Период између Српско-турског рата 1877–1878, када су Срби привремено ослободили део Косова, и Првог балканског рата, када су Косово и Метохија коначно ослобођени, био је један од најтежих периода за српски народ на овим просторима, у коме су његово страдање и његови прогони попримали застрашујуће размере.³ Григорије Божовић је у том времену одиграо значајну улогу у образовању српског народа, у јачању његове националне свести, те и самом његовом ослобођењу. Био је један од ослонаца за спровођење дипломатске, просветне и културне акције српске државе, чији је циљ био помоћ српском народу под Турцима, уважени просветни радник, као и посланик на првој скупштини Срба у Отоманском царству. Његова улога је била управо онаква каква и приличи представнику угледне колашинске породице Божовић и сину чувеног прете и колашинског кнеза Вукајла Божовића.

После ослобођења, Божовић је борбу за напредак српског народа Косова и Метохије наставио писањем – приповедака и путописа, али и чланака у којима скреће пажњу на горуће националне проблеме, или указује на пут којим би требало ићи. Веома је значајна његова редовна сарадња са дневним листом Политика, која је почела 1910. године објављивањем његове приповетке. Од тада па до 1928. године био је сарадник, а од 1928. новинар листа.

Предмет нашег интересовања у овом раду јесу текстови објављени 1924. године.⁴ Приповетке нису предмет наше анализе.⁵ Ову годину смо узели само као пример, на основу којег се можемо упознати са његовим радом. Анализа свих његових чланака у Политици захтевала би рад знатно већег обима. Већ увидом у број објављених текстова и њихову позицију у оквиру листа јасно се може видети колики је углед Божовић уживао, али и колико су значајне теме којима се бави – сви текстови осим приповедака изашли су на насловној страни.⁶

Бројне су теме којима се Григорије Божовић бави, али су најчешће оне везане за Косово и Метохију и српско национално питање. Из данашње перспективе се јасно види колико су биле далекосежне неке његове идеје, како је јасно сагледавао суштину проблема у вођењу националне политике, као и колико су многи његови савети актуелни и данас.

3. О тешком положају Срба на Косову и Метохији видети: Војводић, М. (2007), Јагодић, М. (2009), Стијовић, М. (2013), Герзић, С. (2012), стр. 121–139.

4. Те године Божовић је објавио 17 чланака и 8 приповедака.

5. Путописе је Божовић писао тек од следеће године.

6. Четрнаест текстова је у целини објављено на насловној страни, док су три подељена, те објављена на насловној и другој страни.

У трећој деценији XX века Срби су стајали ослобођени и уједињени у заједничкој држави, за коју су поднели огромне жртве. Међутим, бројни проблеми којима је држава била оптерећена, грешке режима и политичких вођа, често одсуство бриге за српски национални интерес донели су једно суморно и тешко време за српски народ, које Божовић описује следећим речима: „Наша је садашњица груба и врло немилосрдна. Њени замаси су померили с места сваког од нас. Цело наше поратно покољење. Убила је у нама животну радост, национални понос. Ону потребну општу ведрину, која је од Косова прокрчила велике путове и правдала све жртве и све напоре. Не можемо да се бар каткад заједнички развеселимо и уздигнемо че-ла. Макар за стицање потребне вере за безбрижнију будућност. Јер без тога народи не живе. И не остају живи. Једни смо онемоћали као старци. Други смо накосили као зле жене. Трећи смо ситни као пиштавци. Или као пресићени спобови. Помодари као да смо посвршавали све своје опште задатке. И као да нам је допуштено да се блазирамо.”⁷

С једне стране видимо, дакле, клонулост, малодушност, одсуство животне радости, понекад пакост и ситничавост, а с друге, спобовску незаинтересованост власти за живот и проблеме обичних људи, отуђеност од народа „који тешко влаци свој и физички и духовни живот”.⁸ Део народа у Јужној Србији још живи под теретом прошлости, још није сигуран у реалност садашњег живота, већ прича „о нашој привремености”. Зато Божовић у једном тексту, између осталог, критикује лошу организацију прославе устоличења митрополита Димитрија у Пећкој патријаршији, на коју нису позвани многи угледни људи из земље и из иностранства, али, што је још теже – по Божовићевим речима – у Пећ није позвано становништво Јужне Србије. „Тамо су требали да се неизоставно виде таласи народа из Дримкола, из Горње и Доње Рече, из Тиквеша, и Пореча, Скопске Црне Горе и Бинче Мораве, Сиринића и Средске, Рогозна и Штавице, са Сјеничкога Поља и Полимља”, јер они треба да виде свога краља, владу, патријарха и владике, али и златне кочије, гарду и војску под шлемовима – да виде српску силу и господство. Ово би, сматра Божовић, још неоткривљеној раји послало поруку да је ваистину још жива Србија.

Иначе, осим критике, Божовић изражава велику радост због самог догађаја устоличења митрополита, који сматра веома значајним за српски народ, као и због концентрације војске у Метохији – попут оне 1912. године, што би, по његовом мишљењу, требало да уплаши све оне који држави не мисле добро, нарочито многе Албанце.⁹

7. Треће устоличење, Политика, бр. 5870, 28. август 1924, стр. 1.

8. Исто.

Критика власти, али и нашег менталитета, нарочито долази до изражаја у текстовима о тзв. „Кабашкој афери”.¹⁰ Реч је о албанском масакру над више од двеста српских војника у призренском селу Кабашу, у које су, ратне 1915. године, одвојивши се од своје главне чете, војници залутали. Локални Албанци су их на превару разоружали и побили. Божовић критикује власт што ниједан од главних виновника масакра није осуђен, што су сви покушаји да се до правде дође заташкани, а за шта су, према њему, највише одговорни наши подмитљиви, користољубиви политичари и лакоми српски адвокати, за које лире „имају мађијску снагу”. Осим због подмитљивости, власт је изложена критици и због њеног калкулантског понашања. Божовић тврди да овакве компромисе власт прави и због скорашњих избора: „Пски ће закуцати код владиних људи, а други код опозиције. Избори су на прагу. И једни и други знаду да смо у Призренском Округу у мањини. Како мусломански Призрен намигне, онако ће резултати бити. У Призрену се то зна и зато они хоће да искористе погодан тренутак да се заташка овај страشان догађај”.¹¹ Овакво понашање Божовић назива издајничком небригом према држави, нацији, правном поретку, према нашем угледу – „који је за умирење тога краја јачи и од пушке и од тона”.¹² Он истиче и чињеницу да је овакво поступање штетно за саму државу, с обзиром на менталитет Албанаца и на њихово обичајно право. „Да су Кабашани на време кажњени за овакав крвави пир, да је власт поступила по закону и похватала Кабашане, па макар на сред Корише обесила по двојицу из сваке куће, никада никоме не би пало на памет да се сад свети. Јер би нашли да је то право и да је чак и по њихову закону, јер се ‘крв не заборавља’. Доследно томе, ти Кабашани се сад осећају некривима”.¹³ Божовић не може да опрости психат државе према животима двеста „своје најбоље деце само у Кабашу”¹⁴ и јетко констатује: „Шта је то чета војника за Србију? Не жали она много”.¹⁵ Он указује и на непостојање правног поретка и нужност да се он успостави: „Нека се нађе начин, законит и како приличи држави, јер јој најмање доликује да трни анархију”.¹⁶

9. Исто.

10. Објављена су три таква текста, један под називом Кабашка афера – 5. маја 1924. и два под називом Поводом кабашке афере 8. и 25. јуна 1924.

11. Кабашка афера, Политика, бр. 5757, 5. мај 1924, стр. 1.

12. Исто.

13. Исто.

14. Исто.

15. Поводом кабашке афере, Политика, бр. 5808, 25. јун 1924, стр. 1.

16. Поводом кабашке афере, Политика, бр. 5791, 8. јун 1924, стр. 1

Да држава, према Божовићу, лако заборавља српске жртве и прелази преко злодела наших некадашњих непријатеља види се и из чињенице да је она великодушно пружила гостопримство некадашњем аустријском мајору Леону де Гиљардију, кога Божовић оптужује да је увек био противник Срба, да је својевремено послат од бечког двора да буде организатор и пропагатор албанске мржње уперене према Србима, да је друг мајора Стипетића, који је, како каже, својевремено заповедао да се по Србији вешају невини људи, а хиљаде и хиљаде прогоне у логоре, да је 1913. године приредио албанску побуну, а 1915. наоружавао брђане Албанце подстичући их против Срба.¹⁷

Божовић као човек традиционалних вредности не сматра да Гиљардију није требало указати гостопримство. Напротив, он каже да светиња гостопримства треба да буде изнад свега – нарочито када се указује људима који су, бранећи сопствена уверења, били приморани да напусте своју земљу. Он сматра да је то питање части, а и да исказује снагу државе.¹⁸ Међутим, Божовић износи став да би било потребно рећи Гиљардију како се зна поштом о њему, да не би мислио „да смо будале”, а и како би упамтио да нам је „судбина пружила задовољење” па да у будућности буде наметнији, јер „неоснована мржња само гомила грехе”.¹⁹

Политика је омогућила Гиљардију да одговори на Божовићев чланак и десетак дана касније Гиљарди објављује текст у коме објашњава своје разлоге борбе на страни Албанаца, који, по његовим речима, нису никако били мржња према Србима. Он демантује и да је учествовао у покољима Срба, износећи један, за српску државу нимало похвалан, податак – да тројица од оних који су заиста учествовали у Журском покољу, за који Божовић њега оптужује, данас „вуку пензију из касе С. Х. С. државе”.²⁰

Божовић је исказивао и своје ставове у вези са националним питањем у земљи. Национални интереси и народно јединство њему су у првом плану. То је онај циљ коме су тежили Срби борећи се за уједињење. Он више са жаљењем него са прекором посматра понашање босанских муслимана, нарочито интелигенције и политичара, који се боре да задрже издвојеност и „по облику и по суштини”, који са живом симпатијом прате „националистичка прегнућа Нове Турске” и „хоће и у франковце, само не с нама... А по гдекоји, као један наш муфтија, доводиће своје порекло и од Мађара, само да му не би било од Србина”.²¹ Божовић наглашава потребу да се ју-

17. Гиљарди, Политика, бр. 5813, 2. јул. 1924, стр. 1.

18. „Наше гостопримство треба да одговара нашој снази и нашој међународној части”, пише Божовић у тексту под називом Гиљарди. – Политика, бр. 5813, 2. јул. 1924, стр. 1.

19. Гиљарди, Политика, бр. 5813, 2. јул. 1924, стр. 1.

20. Г. де Гиљарди, Срби и Шкипетари, Политика, бр. 5824, 13. јул. 1924, стр. 4

гословенски народи ради јединства издигну изнад вере: „Моје југословенско уверење гази с потребним обзиром, преко свих вера и хтело би да их беспогодбено упрегне у национална кола” и одговара на нападе сарајевске Правде како је он један злобни православац речима: „Не желимо ником наметнути крст на чело. И свој стављамо на службу нацији”.²² Божовић далековидо сагледава проблем који се ствара бошњачким национализмом, сматрајући га суштином националног питања.

Оваква једна критика упућена је реис-улеми Босне Цемалу Чаушевићу, поводом његове посете Турској, а због његове истинске окренутости овој земљи и свему што је турско. Он истиче како је Чаушевић у Турској сјајно дочекан, иако је код њих у то време „чалми објављен рат”, исламска верска организација, како каже, сведена на степен каквога еснафског удружења, а хоџама забрањено да се као такви мешају у државне послове.²³ Божовић се иронично осврће и на то што наша земља ово толерише. Он наводи да се у Босни и Херцеговини „туркује ... боље него у Турској пре републике” и да би Чаушевић требао да се помоли у Аја Софији да „ђаурима не даје памети”.²⁴

Божовићева критика усмерена је и на 12.000 турских лира, које је Чаушевић поклатио тамошњим верницима, уместо да их искористи у својој земљи – за сиротињу, за гладне, за муслиманске просветне установе. Пита се да ли носи дар „да се помогну они који су поклати Јермене и истребили хришћане по Анадолији. Или они из дивизија које су се на Солунском Фронту и Добруци непосредно противу нас бориле. Или да се то пара паће Гази Мустафи Кемалу кад загази ког Галипоља да се свети Балкану”.²⁵ Најзад, пита се и да ли је та солидарност верска или, можда, национална. Верска, каже, није, јер Турска није више таква заједница. Није ни национална, јер Босанци нису Турци, али онда додаје – Чаушевић као да хоће то да оповргне. Чланак завршава крајње озбиљним тоном, без ироније и закључује да ова ствар није безначајна, да о њој треба размишљати и да она не треба да остане без последица, а да Влада не сме више допустити овакво подсмивање држави. Позива државу да Чаушевића по повратку не прими више у државну службу и на крају опет иронично напомиње: „осим ако се по турским џамијама нису услишиле Чаушевићеве молитве да Алах нама не дадне памети”.²⁶

21. Бошњачки национализам, Политика, бр. 5770, 18. мај 1924, стр. 1.

22. Исто.

23. Чаушевићев хаџилук, Политика, бр. 5815, 4. јул 1924, стр. 1.

24. Исто.

25. Исто.

26. Исто.

Оштру критику Божовић упућује властима због њиховог понашања према повратницима из Турске. Он у томе оправдано види дипломатску игру Истанбула, која ће на тај начин увек моћи да се меша у унутрашње послове земље. Иронично констатује да је Пова Турска уочила да Београд има посталгичну слабост према беговима – они ће живети на својим имањима која су претходно продали, а „која ћемо им љубазно поново уступити, не марећи за своју рају. Становаће они по великим хотелима о нашем трошку и сноваће преко граница ... да би Турској носили поуздане извештаје”.²⁷

На овај начин, сматра Божовић, ремети се ред, мир и економска ситуација у земљи, зато што стари власници узимају назад своја имања, вративши нашим људима, често, можда само десети део новца, чинећи их тако бескућницима.²⁸ Божовић није био усамљен у сагледавању опасности од ове појаве, о чему сведочи његова напомена да је јавност већ скретала пажњу властима на појаву досељавања Турака, али да од тога није било користи.²⁹ Да у овоме треба гледати есенцу политику Турске може се видети и из чињенице да је Турска према нама била затворила границу, о чему такође извештава Божовић, закључујући да „са Турском ми још нисмо завршили коначни обрачун”.³⁰

Божовић је одлично уочио смишљене потезе Турске, који нису били нови на овим просторима. У периоду 1878–1912. Порта је у Косовском вилајету насељавала Албанце и муслимане избегле после рата из ослобођене Србије, Црне Горе и Бугарске, као и муслимане из Босне и Херцеговине, који су је напустили после аустроугарске окупације, а и две деценије пре тога ови простори су насељавани Татарима са Крима и Черкезима са Кавказа. Исто је чињено и у време младотурака, када је спровођена планска колонизација мухацира по Косовском вилајету. Режим су се мењали, али је политика остајала иста – учинити све да Косовски вилајет остане у границама Турске (в. Јагодић, 2009, стр. 241 и Јагодић, 2004, стр. 32–42).

Као погрешан потез српских власти Божовић наводи и отварање турских школа у Јужној Србији, сматрајући да то води даљој денационализацији српског живља, као и албанског, које нема никакве везе са турским језиком. Критика је тим оштрија што каже да власти потпомажу развој онога што Турци нису за пет векова успели – да одроде српски народ.³¹ Они су, пише Божовић, успели у великој мери да исламизирају станов-

27. Враћање Турака, Политика, бр. 5946, 12. новембар 1924, стр. 1.

28. Исто.

29. Исто.

30. Исто.

31. Заседа, Политика, бр. 5907, 4. октобар 1924, стр. 1.

ништво, али много мање да га одроде. То су биле повољне околности за нас после ослобођења. „Помусломањено становништво називало се Турчином, али је говорило доста српски, чувало обичаје, живело српски, чак и по најгушће исламизиралим и по арнаутским жунама, као што су Дреница и Подгор, наш језик није био утрнуо, нити оне битне особине народне од којих народи као такви остају живи”.³² Чак је и оно мало правих Турака научило српски, пише Божовић, јер само са српским је могао проћи и на суду, и на путу, и у цркви, и у џамији. „Овако стање ствари ми нити смо уочили, нити наставили. А још мање искористили. Турцизирање је, напротив, добило свој мах тек по ослобођењу. На наше очи људи су почели да се присећају да и по спољашњости буду Турци. Српски је мусломан проговорио тек кад је морао. Жене су почели покривати ... Хоћемо ли ми да учинимо више по Турци и је ли то нама у рачуну? ... И зар није право тај процес очитога однорођивања зауставити, а нацији враћати оно, и само оно, што јој је отето? ... Само се то неће постићи отварањем турских школа и за Нетурке и тамо где Турака уопште нема, где нико не зна ни речи турке”.³³ Овим школама се Божовић противио и зато што је наставу требало да изводе хоџе, што је, како каже, у супротности са секуларном државом.³⁴

Божовићева критика уперена је и на српске дипломате у балканским земљама који не брину о интересима наших поданика. Повод за такав један напис био је догађај у Грчкој. Наиме, српски конзул у Солуну није реаговао када су му се за помоћ обратили наши поданици Срби и Албанци зато што су им Грци неправедно исплатили имања одузета ради изградње улица.³⁵ Због оваквог става нашег конзулата Албанци су се обратили представнику Албаније, који је реаговао брзо и енергично, те су Грци кориговали своје раније одлуке. Божовић посебно истиче поступак албанског представника, који је помогао туђим поданицима зато што су му сународници, док наш представник није реаговао, иако су у питању наши грађани. Он констатује да ми као народ често допуштамо и ствари које се никад не допуштају и сматра да је национална свест Срба довољно развијена, али да код нас још нема осећања националнога достојанства и државнога честољубља.³⁶

У својим текстовима Божовић се у више наврата освртао на стање у Албанији и политичку ситуацију у њој. Писао је о подсељености народа и сиромаштву, што је, како је сматрао, представљало претњу самосталности

---

32. Исто.

33. Исто.

34. Исто.

35. Један недостатак, Политика, бр. 5793, 10. јун 1924, стр. 1.

36. Исто.

Албаније. Краљевина СХС, према Божовићу, води исправну и пријатељску политику према Албанији, док ова води једну непријатељску политику, за шта је кривио Фана Полија³⁷ и његову владу.³⁸ Ми смо, говорио је, с Арбанасима први суседи и двадесет векова заједно – треба да се познајемо и да негујемо те односе.³⁹ Хвали арбанашко гостопримство и према непријатељу ако им га затражи, као и држање бесе.⁴⁰

Оштро је нападао албанске упаде на земљу Васојевића и Куча, али и бугарско четовање преко границе. Сматрао је да и једни и други познају само језик силе, а да се упади не би дешавали да не знају да нам Европа не да да се са њима обрачунамо, те да се друге европске државе и Америка не руководе принципима које нама намећу. Питао се зашто само ми пазимо на међународну солидарност. Тврдио је да Васојевићи и Кучи неће дозволити да им одводе девојке, краду стоку и пале катуне, а да, ако владе могу да подносе бугарске и албанске безобразлуке – они неће и не могу.⁴¹

Оштро је осудио и, по њему неуспело, излагање Фана Полија пред Лигом народа у Женеви, где је овај правдао упад Албанаца на Куче и тражио заштиту за одметнике од власти на Косову и Метохију.⁴²

Божовић је истицао и позитивне примере у српском народу. Тако, поводом подизања споменика мајору Кости Тодоровићу на десетогодишњице његове смрти, пише о мајору, али и о другим официрима који су били распоређени на граници према Турској и Босни (махом добровољци), а који нису само бранили земљу, већ су и организовали народни отпор и прелазили границу. Описује их као националне апостоле и прве праве оклопнике. Диви се њиховом полету, родољубљу, пословној ваљаности до, како каже, самозаборава, као и вери у сретну народну звезду.⁴³

Божовић, као изразито позитиван пример, а поводом двадесетпетогодишњице постојања, истиче и Одбор госпођа Књагиња Љубица и каже да „његове истинске заслуге пред нацијом и државом нашом” заслужују да се помену.⁴⁴ Он наглашава различите видове помоћи Одбора народу у Старој Србији, поготово тамо где ту помоћ држава није могла, или није смела јав-

37. Теофан Стилијан Поли (познатији као Фан Поли), албански научник, писац и политичар. Био је епископ Албанске православне цркве, министар иностраних послова, те председник Владе Албаније.

38. Данашњица Албаније, Политика, бр. 5879, 6. септембар 1924, стр. 1.

39. Гиљарди, Политика, бр. 5813, 2. јул. 1924, стр. 1.

40. Исто.

41. Клин клином, Политика, бр. 5902, 29. септембар 1924, стр. 1.

42. Фан Поли, Политика, бр. 5975, 11. децембар 1924, стр. 1.

43. Коста Тодоровић, Политика, бр. 5900, 27. септембар 1924, стр. 1–2.

44. На народној моби, Политика, бр. 5677, 12. фебруар 1924, стр. 1–2.

но да пружи, те закључује да за сву светлу прошлост цео народ, а нарочито ослобођена Јужна Србија, пред Одбором са дубоком захвалношћу скида капу.⁴⁵

Као што се види, Божовић одлично уочава суштинске националне проблеме, те улаже велике напоре како би скренуо пажњу на њих и довео до њиховог решавања, тј. до добробити целе своје уједињене и ослобођене отаџбине. Ови текстови потврђују да већина ових проблема има континуитет, те их можемо пратити и много пре Божовићевог деловања, за време тог деловања, па све до данас. Божовић је њиховом решавању и борби за националне интересе посветио остатак свог живота. Нажалост, Григорије Божовић је, само зато што је био велики патриота, био стрељан, а његова дела су, формално или неформално, била забрањена. Последњих деценија исправља се велика неправда која му је нанета, те он, полако, заузима место у српској историји које му припада. Убеђени смо да ће његов рад још више ценити и проучавати будућа покољења.

ОБЈАВЉЕНИ ИЗВОРИ

Политика (1924). Београд.

ЛИТЕРАТУРА

- Војводић, М. (2007). „Србија и Срби на Косову и Метохији од Берлинског конгреса до балканских ратова”. У Коста Михајловић (ур.), *Косово и Метохија – прошлост, садашњост, будућност : зборник радова с међународног научног скупа одржаног у Београду 16–18. марта 2006. године* (стр. 85–94). Београд: САНУ.
- Јагодић, М. (2004). *Насељавање Кнежевине Србије : 1861–1880*. Београд: Историјски институт.
- Јагодић, М. (2009). *Српско-албански односи у Косовском вилајету : (1878–1912)*. Београд: Завод за уџбенике.
- СТИЈОВИЋ, М. (2013). „Косово и Метохија уочи Првог балканског рата : (према извештајима Српског конзулата у Приштини)”. У Л. Раствојић (прир.), *Први балкански рат 1912/1913. године: Друштвени и цивилизацијски смисао: (иоводом стоогодишњице ослобођења Старе Србије и Македоније 1912) : међународни тематски зборник*. Књ. 1 (стр. 235–246). Ниш: Филозофски факултет.

---

45. Исто.

Григорије Божовић као сарадник дневног листа Политика 1924. године

Терзић, С. (2012). *Смара Србија : (XIX–XX век) : драма једне цивилизације*.
Нови Сад – Београд: Православна реч и Историјски институт.

MILUN S. STIJOVIĆ
INSTITUTE OF HISTORY, BELGRADE
SERBIA

Summary

GRIGORIJE BOŽOVIĆ AS A FREE-LANCE WRITER
FOR THE POLITIKA DAILY NEWSPAPER IN 1924

The name of Grigorije Božović first appeared in the Politika daily newspaper in 1910, being the author of the short story. In the period 1924–1928, he was a free-lance writer, and in 1928, he became a journalist. Apart from publishing short stories, he also wrote travelogues and articles for the Politika, attracting attention to the urgent national issues and proposing the way they should have been solved. The focus of our interest is aimed at his texts published in 1924. In the paper, we analyze the topics Grigorije Božović dealt with and we point out to their significance. The topics mostly enhance the issues of Kosovo and Metohija and the Serbian national question. It can be clearly seen from contemporary perspective how some of his ideas were far-reaching, how he could clearly perceive the essence of the problem concerning guiding national policies, as well as how much his proposals and advice are actual even today.

KEYWORDS: Grigorije Božović, Politika, 1924, Kosovo and Metohija.